

BİR UYGARLIK ODAĞI OLARAK BAŞKANLIK VE ŞEHİR MECLİSLERİ FİKİR PROJESİ YARIŞMASI'NIN ARDINDAN ZİHNİMDE DOLANAN SORULAR

DÜRRİN SÜER

Resim 1. Yarışma alanı fotoğrafı

Resim 2. Hangar

Izmir Büyükşehir Belediyesi'nin 14 Nisan 2023 tarihinde açmış olduğu iki aşamalı ulusal "Bir Uygırlik Odağı Olarak Başkanlık ve Şehir Meclisleri Fikir Projesi Yarışması"-nın Kolokulum ve Ödül Töreni 28 Ekim 2023 tarihinde İzmir'de Büyükkı Han'da gerçekleştirildi. Kolokumu yönetmek üzere seçilmiş moderatör olarak hem kurum hem jüri hem de katılımcılar ile bir kışını paylaştığım görüşlerimi genişleterek kamuoyuyla ve sizlerle de paylaşmak istiyorum.

Bir proje elde etme yöntemi olarak yarışmalar, mesleki bilgi ve beceri geliştirmeyi motive eden, yenilikçi fikirlere ortam yaratınan, fırsat eşitliği ilkesine dayanan süreçler olması sebebiyle mimar, plançı ve tasarımcılar tarafından benimsenen, TMMOB Mimarlar Odası tarafından da desteklenen bir yöntemdir. Ayrıca yarışmalar, tartışma ve uzlaşıyla sonuca ulaşılan, şeffaf ve demokratik ortamlar olarak, özellikle kamuusal alanların tasarılanmasında, kamu yapılarının elde edilmesinden başıverulması gereklili bir yöntem olarak meslek insanları, meslek örgütleri tarafından israrla önerilse de Türkiye'de az sayıda kamuusal mekan ve/veya kamu yapısı yarışma yoluyla elde edilmektedir. Bu bağlamda İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yıldönümü ile rastlaşan bir dönemde ulusal ölçekte açtığı "Bir Uygırlik Odağı Olarak Başkanlık ve Şehir Meclisleri Fikir Projesi Yarışması" değerli bir tavır olarak görülmekle birlikte zihnimde bıraktığı sorular bu görüş yazısının konusunu oluşturmaktadır.

Yer

Sartnamede yarışmanın yeri, "yıkılmış belediye binasının alanı" olarak tariflenmektedir. Kentin tarihsel ve yönetsel olarak önemli bir odak noktası olan Konak Meydanı'nda (resmi adı Atatürk Meydanı'nda) yer alan proje alanında yarışmanın açılmasından kısa bir süre önceşine kadar İzmir Büyükşehir Belediye Hizmet Binası yer almaktaydı. Özdemir Arnas, Altan Aki, Erhan Demirok'un proje müellifleri oldukları, 1966 yılında açılmış mimari proje yarışmasına projesi elde edilmiş, 1982 yılında inşası tamamlanarak hizmete açılmış İzmir Büyükşehir Belediye Hizmet Binası, 30 Ekim 2020 Samos depremi sonrasında kurumun yaptırdığı inceleme sonucunda az-orta hasarlı olmuş, güçlendirilerek kullanılmaya önerilmiştir. Kurum ise bu seçenekü tercih etmemiş, İstanbul Teknik Üniversitesi Afet Yönetimi Enstitüsü tarafından hazırlanan bilimsel raporun referansıyla binanın güçlendirme seçeneğinin teknik yönünden ve kamu kaynaklarının verimli kullanımı açısından uygun olmadığı gerekçesiyle binayı yıkma kararı almıştı (27 Kasım 2020 tarihli İBB Başkanı Tunç Soyer'in basın açıklaması).

Yıkımı kadar olan süreçte, TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi başta olmak üzere, çeşitli meslek örgütleri, akademisyenler, DOCOMOMO Türkiye Çalışma Grubu, meslek ortamından bir grup mimar, İzmir Büyükşehir Belediyesi Hizmet Binasının içinde bulunduğu ve kent belleğinde

değerli bir yeri olan Konak Atatürk Meydanı'ni tanımlayan ve ölçüğünü belirleyen önemli odaklılardan biri olduğu, zemin ve üst kotlarda kentliyi kamuusal mekana ortak eden boşluk çözümleriyle ve belediye kurumunun varlık sebebi olan 'halkla birlikte kente hizmet' anlayışının mekansal temsili olarak kentin diğer kamu yapıları arasında farklılaşan, özel bir yere ve etki-katkı değerine sahip olduğu görüşünü kentsel ve ulusal ölçekte kamuoyu ile sık sık paylaştılar. Desteklediğim bir görüş olarak, yıkım kararının acele alınmış şahsi bir karar olduğunu, yapının korunmasını ve farklı boyutları ile müzakere edilmesini önerdiler. Bu bağlamda TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi binanın güçlendirilerek ve özgün haline getirilerek tekrar kullanıma açılması ve meydandaki tarihi rolünü sürdürmesi amacıyla "Yapısal Boşluğun Kentle Diyaloğu; İzmir Büyükşehir Belediyesi Hizmet Binası" başlıklı Ulusal Öğrenci Mimari Fikir Projesi Yarışması'ni düzenleyerek kamuoyunda ve mimarlık ortamında farkındalık yaratılmasını sağladı (18 Mart 2021). Bu süreçte ise İzmir Büyükşehir Belediyesi, depremde hasar gördüğü için boşaltılan "ana hizmet binasının yıkıldıktan sonra binanın bulunduğu alanın nasıl değerlendirileceğine" dair karar üretmek ve tarih, mimarlık, mühendislik ve şehircilik meslek disiplinlerinin işliğinde güvenli, kullanımı, estetik ve kamu kaynaklarının en verimli şekilde kullanıldığı bir yapı için bir araya gelen -meslek odası temsilcilerinin içinde bulunmadığı- 16 kişilik bir danışma

BİR UYGARLIK ODAĞI OLARAK BAŞKANLIK VE ŞEHİR MECLİSLERİ FİKİR PROJESİ YARIŞMASI'NIN ARDINDAN ZİHNİMDE DOLANAN SORULAR

DÜRRIN SÜER

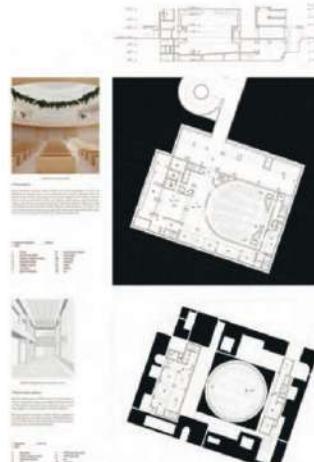
Resim 1. Yarışma alanı fotoğrafı

İzmir Büyükşehir Belediyesinin 14 Nisan 2023 tarihinde açmış olduğu İldi aparatı ulusal "Bir Uygurda Odağı Olarak Başkanlık ve Şehir Medeniyet Fikri Projesi Yarışmasının" Kolejim ve ODTÜ Töreni 28 Ekim 2023 tarihinde İzmirlidir. Bucakçı Hanıda gerçekleştirildi. Kolokyumu yönetmek üzere seçilmiş moderatör olarak hem kurum hem jüri hem de katılımlar ile bir kırımsız paylaşılmış görüşlerini genitelerine kamuyaoylu ve ailelerde paylaşılmıştır.

Yukarıda kadar olan süreç, TMMOB Mimarlar Odası (Zmir Şubesi) başta olmak üzere, çeşitli meslek örgütleri, akademisyenler, DOCOMOMO Türkiye, Çalışma Grubu, meslek ortamından bir grup mensup, İtalyan Büyükelçi Belediyesi Yılmaz Bina-

Resim 2: Hançar

Birincilik Ödülü: 85 Sıra Numaralı Proje Selim Arak (Ekip Temsilcisi, Mimar Müellif), Rahmi Hizarcıoğlu (İç Mimar Yardımcı), Doğru Ayas

kurulu oluşturduğu bilgisini kamuoyuna duyurdu (13 Temmuz 2022). Bunaın üzerine Mimarlar Odası Şube'binin birimi olan İsmiçar Ünitemiz deyscale teslimanesini İlçemiz İsmiçar 1 Numeral Kültür Vakfıklarını Koruma ve Bolge Kuruluşuna bagışladı (20 Ağustos 2022). Ancak bu cümlənin yapısının yanlışlığı olmuş ve 20 Mayıs 2022'de binanın yahut suretiçin başlığında bilgiyi kurum tarafından kamuoyuna verildi.

Binası'nın çalışanları ve kullanıcıları Kulturpark alanı içindeki niteliksiz hangarlar yönendirildiler ve hala burada hizmet vermeye devam etmektedir.

Bu bağlamda da zihnimde bazı sorular doğabilmektedir. Örneğin, yaklaşık üç yıldır belli bir hizmet faaliyetlerini üstlenen "geçici" hanger mekanları, çalışanlar ve ziyaretçilere için gerekli yes yetkililer konfor koşullarını kadar sağlamaktadır? Ulusal ölçekte oneşili kentlerin başında gelen İzmir kentindeki verimlilikini hangerler nasıl temsil etmektedir?

etmektedir? Bu mekanizmın geçiciliğin süresi nedir? Sorenin uzunluğu durumunu içinde yeri aldı. Kültürparkın kentsel kimliğinde nasıl bir değişimle neden olacaktır?

hendislik, Kentce'yi Tazmin Projeleri Şehir ve Bölgelere Uygulamaları Şartname Eşitlik
Vasıtaları Yenilemeyeğine Göre Fikir
Yanıtları'ndan sonra öncemiz yinelelikle bul-
dur. Yine de, 'Yeni projelerin uygulanması
taşıyıcı teknolojilerin geliştirilmesi, am-
biental mühendislik, mimarlık, gehir ve baş-
langıç planlaması, peyzaj mimarlığı ve kentsel tasla-
planlama, daha şıklaştırılmış plan ve proje
kademelerine temel olsalar, konuların
ve yan dallarının çok karmaşık olduğu
ve programları, hizmetlerini am-
biental alanlar yaratabilmek, bu
yazılımalarla bir yanıtına veya uygulama
yöntemi yinelelikle olabilir. Bu yanıtına
göre, projelerin uygulanması, akademik
mimar projelerinin başlangıç aşamaları
de beklenmemeli. Bu başlangıç aşamalarını
sor us ile mimarların başlangıç hukuklarına yetenek-
ce duyarlılığı yakalımış mıdır?

Sonuc

Hem turkmenlerin yaşıyediği demokratik macea-
sa hem de yerel demokrasi tarihi içinde
öğün ve sayesinde bir yahş olun. Üzüm'ün
kendi yüzünden demokrasii ittihasını yokle-
bir "antalyapıkurum" gelişirken giz-
mesini söyleyerek projenin elle adedig-
tarına 150 proje katılmış. 150 proje için
tartışmaya devam etmeyeceğim. Aklıma
lilya'nın adı gelmiş. İndirimlerin 8 proje de-
recelendirilmesi, degerlendirme 6 Ekim 2003
tarfinda sona erdiriliyor. 6 Ekim 2003
tarfinda yapılan kolaylıkla lilya'ye bu
seçim kriterlerine uygunlar, coganlığında
olmuş, alımları olumsuzdur. Bleşikler

İzleyiciler arasında yer alan Güngör Kaftancı, yapsına konusunu anlat-çıptı temsiliyetinin 100 kuruluş yıl dönümünde demokratik yönetime safiyedilmesini bir toplantı olarak, uyguraklı demokrasi ilâşkisine aranmasınıntronik olduğunu vurgu yaparak, kentsel odak olma değerini taşıyan bir söyleşide bir müze yapısının uygunlığından söz etti. Sözcüklerin temsilinde daha uygun olduğunu görüşümsavunarak, "bu konuda herkesin görüşü savunulmalıdır" dedi.

Yazılımına katılan projelerdeki genel bir eğilimin, bina ve çevresine bir uygarlık-demokrasi odaklı oturma niteliğinin belediye meclis mekanını başgar bir unsur olarak öne çıkarılmışlığı olduğu söyleyebilir. Ayrıca önerilen kütlesel ve mukemmel kurgularda yıkılan eski yapının referanslarını arşivin
ve eski yapıların yerini alan modern yapılarla
bağlantı kurulmuştur.

Sonuç olarak yarışmalar, özelikle fikir yarışmaları proje elde etmenin ötesinde tartışma ve ulaşma ortamı yaratıcı için önemli ve değerlidir. Özellikle bu yarışmaların yeri gibi tarihsel bellekte iz olan, temsil özgürlüğü barındıran birincilik mekanlarının

Ünitemde sedimelerin veya etamımların kişisel tercih ve kararları yerine kamusallığından bu tür sorular ve tartışmalar çok

Birincilik Ödülü: 85 Sıra Numaralı Proje: Selim Atak (Ekip Temsilcisi, Mimar Müellif), Rahmi Hizarcıoğlu (İç Mimar Yardımcı), Doğu Ayan (Peyzaj Mimar Yardımcı), Cansen Molva (Mimar Yardımcı).

kurulu oluşturduğu bilgisini kamuoyuna duyurdu (13 Temmuz 2021). Bunun üzerine Mimarlar Odası İzmir Şubesi binanın yıkımını önlemek amacıyla tescillenmesi için İzmir 1 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na başvurdu (30 Ağustos 2021). Ancak bu çabalar yapının yıkılmasına engel olamadı ve 20 Mayıs 2022'de binanın yıkım sürecinin başladığı bilgisi kurum tarafından kamuoyuna verildi.

Binanın yıkılmasından sonra İzmir Büyükşehir Belediyesi yıkılmış belediye binasının yerinde "İzmir'e, kendi var ettiği ve koruduğu demokrasi uygarlığının bir anıt yapısını kazandırmak" amacıyla Mimari Proje Yarışması açtığını ilan etti (14 Nisan 2023). Tüm bu süreçte, İzmir kent kimliğinin temsil biçimini olarak sunulan bu yarışmanın, tartışmacı, uzlaşımcı bir ortam olan demokrasinin temsil, katılım ve haklar ilkesi bağla-

Binanın çalışanları ve kullanıcıları Kültürpark alanı içindeki niteliksiz hangarlara yönlendirildiler ve hala burada hizmet vermeye devam etmektedirler.

Bu bağlamda da zihnimde bazı sorular dolanmaktadır... Örneğin, yaklaşık üç yıldır belediye hizmet faaliyetlerini üstlenen "geçici" hangar mekanları, çalışanlar ve ziyaretçiler için gerekli ve yeterli konfor koşullarını ne kadar sağlamaktadır? Ulusal ölçekte önemli kentlerin başında gelen İzmir kentinin yerel yönetimini bu hangarlar nasıl temsil etmektedir? Bu mekanların geçiciliğinin süresi nedir? Sürenin uzaması durumunda içinde yer aldığı Kültürpark'ın kentsel kimliğinde nasıl bir değişime neden olacaktır?

Yarışma Türü

Yarışma iki aşamalı "fikir projesi" olarak açıklanmıştır. Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mü-

munda nasıl gündeme getirildiği zihnimde dolanan sorulardan biri.. Ayrıca kurum, eş zamanlı olarak açtığı "İzmir Sürdürülebilirlik Merkezi (S-Hub) Mimari Proje Yarışması" şartnamesinde belirtilen "Dünyaya zarar vermemeyi durdurmak bir yana, onu onararak bütün varlıklar için adil bir gelecek tasavvurunu nasıl uretibiliriz?" sorusunun cevabını ararken, sahip olduğu modern kültür mirasını onarmak yerine yok etmek için aksı israrlı olmasa celişkili bir tavır değil midir?

hendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanatlar Eserleri Yarışmalar Yönetmeliğine göre fikir yarışmaları: "Sorun çözmeye yönelik yenilikçi buluşlar, yöntemler, yeni araştırma, planlama, tasarım yaklaşımını özendirirmek amacıyla mühendislik, mimarlık, şehir ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım alanlarında, daha sonraki plan ve proje kademelerine temel olacak fikir, kavram ve yaklaşımın ortaya konulması, temel veri ve programların belirlenmesi" amacıyla açılan yarışmalardır. Bu yarışmalar, daha sonra açılacak başka bir yarışmaya veya uygulama yönelik plan, proje çalışmalarına hazırlık niteliğinde de olabilir. Bu yarışma fikir yarışması olarak "iki aşamalı" açılarak mimari projeye altyapı oluşturacak çözümleri de beklemektedir. Bu bağlamda zihnimdeki soru ise mimarların özlük haklarına yeterince duyarlılıkla yaklaşmış mıdır?

Sonuç

Hem Türkiye'nin yaşadığı demokrasi macerası hem de yerel demokrasi tarihi içinde özgün ve saygın bir yere sahip olan İzmir'in ikinci yüzüyle demokrasi iddiasını yükseltmen bir "anıt-yapı/kurum" geliştirerek girmesini sağlayacak projenin elde edileceği yarışmaya 150 proje katılmış, 148 proje juri tarafından değerlendirilmeye alınmış, projeler iki aşamada değerlendirilerek 8 proje de-recelendirilmiş, değerlendirme 5 Ekim 2023 tarihinde sonuçlandırılmıştır. 28 Ekim 2023 tarihinde yapılan kolokyumda juri üyeleri seçim kriterlerini açıklarken, çoğunluğu ödül almış kişilerin oluşturduğu izleyiciler soru ve eleştirilerini jüriye yöneltilmişlerdir.

Izleyiciler arasında yer alan Güngör Kaftancı, yarışma konusu olan anıt-yapı temsilinin, 100. kuruluş yılında demokratik yönetim zafiyetini aşamamış bir toplum olarak, uygarlık-demokrasi ilişkisinde aranmasının ironik olduğuna vurgu yaparak, kentsel odak olma değerlerini taşıyan yerde bir müze yapısının uygarlık odağını anıt-yapı temsilinde daha uygun olduğu görüşünü savunmuştur.

Yarışmaya katılan projelerdeki genel bir eğilimin, bina ve çevresine bir uygarlık-demokrasi odağı olma niteliğinin belediye meclis mekanının başat bir unsur olarak ön çıkarılmışıyla olduğu söylenebilir. Ayrıca önerilen külesel ve mekansal kurgularda yıkılan eski yapının referanslarını arayan projeler de yoğunlukla yer almaktadır.

Sonuç olarak yarışmalar, özellikle fikir yarışmaları proje elde etmenin ötesinde tartışma ve uzlaşma ortamı yaratmayı içen önemli ve değerlidir. Özellikle bu yarışmanın yeri gibi tarihsel bellekte izi olan, temsil özelliğinin barındıran birincik mekânların üretiminde seçilmişlerin veya etanmışların kişisel tercih ve kararları yerine kamuşallığı üreten bu tür sorular ve tartışmalar çok daha derli ve kalıcı olacaktır.